

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
 Abonnementsprijs f 4,— per jaar. Buitenland f 5,60 per jaar, voor België f 4,60.
 Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,— per jaar. Losse nummers f 0,25.
 Contrib. Luisterkr. f 1,—. Dit bedrag tezamen met bovengenoemde f 3,— te voldoen.

10 JAAR HUMANISTISCH KINDERHUIS „ELLINCHEM”

Tien jaar geleden, op 27 september 1952, ving de stichting Kindertehuizen van Humanitas zijn werkzaamheden op het gebied van de kinderbescherming aan, met de opening van het humanistisch kinderkuis „Ellinchem” te Ellecom.

Is kinderbescherming nog nodig in een maatschappij, welke op verschillend gebied zo grote vooruitgang te zien geeft? Het antwoord moet bevestigend luiden. In Nederland dient de kinderbescherming zijn zorgen uit te strekken over ongeveer 40.000 kinderen en dit aantal zal in de toekomst nog toenemen door de bevolkingsaanwas. Van de helft van dit aantal, of 20.000 kinderen zijn de ouders ontzet of ontheven uit de ouderlijke macht. De rechtbanken spreken in ongeveer 1000 gevallen per jaar een ontzetting of ontheffing uit de ouderlijke macht uit, omdat, zoals de wet het formuleert, de betrokken kinderen „met zedelijke en/of lichamelijke ondergang worden bedreigd”.

Het gaat in de kinderbescherming dus om de zorg voor een niet gering aantal kinderen. Een zeer belangrijke rol spelen daarbij de voogdijverenigingen, aan wie meestal de de voogdij over deze kinderen wordt opgedragen. Overeenkomstig de opvattingen van het Nederlandse volk wordt de opvoeding en de zorg voor deze kinderen in handen gelegd van het particulier initiatief, dat een rijk geschakeerd geheel biedt van algemene-, protestants christelijke- en rooms-katholieke organisaties, die ieder vanuit eigen sfeer en levensbeschouwing de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van het kind op zich nemen.

In dit gevarieerde geheel van kinderbeschermingsorganisaties dook 10 jaar geleden plotseling een humanistische vereniging, Humanitas, op die aan het kinderbeschermingswerk deel ging nemen door voogdijen te aanvaarden en een kinderkuis te openen.

Ik kan mij nu voorstellen, dat U zich af zult vragen of het nu nodig was, dat zich naast de bestaande organisaties en tehuizen, nu ook nog een humanistische organisatie in de gelederen schaarde.

Ter beantwoording van deze vraag zou ik

allereerst willen wijzen op de groei van het buitenkerkelijk volksdeel, dat bij de laatste volkstelling 18 % van de bevolking bleek te bedragen.

Humanitas nu richt zich in zijn maatschappelijk werk, vooral op het buitenkerkelijk volksdeel.

Uiteraard niet in deze zin dat het pretendeert, met uitsluiting van anderen, de organisatie te zijn die voor het buitenkerkelijk volksdeel op het terrein van het maatschappelijk werk optreedt, maar wel in deze zin dat het zijn diensten, met name aan dit volksdeel aanbiedt.

Sterker nog spreekt dit voor de kinderbescherming waar wij te maken hebben met kinderen uit gezinnen, die in meerderheid elke band met kerk en godsdienst reeds lang verloren hebben.

Humanitas wil zich aan zijn verantwoordelijkheid voor opvoeding en steun aan het in zijn ontwikkeling bedreigde kind niet onttrekken en treedt de aan haar zorg toevertrouwd tegemoet op basis van een humanistische levensbeschouwing.

Zij doet dit bewust omdat bij opvoeding onmiddellijk de vraag aan de orde komt, waartoe men opvoedt. Dit opvoedingsdoel nu wordt bepaald door het antwoord op de vraag wat men van het menszijn denkt. Geen enkele menselijke activiteit staat wellicht in een zo nauwe relatie met de levensbeschouwing, als juist opvoeding.

De humanist zal in de opvoeding niet kunnen uitgaan van een door God in de openbaringen gegeven waarheid, waar het kind met zijn hulp naar toe dient te groeien. De humanist gaat er vanuit dat het menselijk leven een volstrekt autonoom gebeuren is, waaraan de mens zelf zin kan geven en ook kan trachten te geven, omdat het tot zijn mogelijkheden behoort, te leren, te ontdekken en te begrijpen, met hoofd en hart, wat van waarde en onwaarde is.

Zo kan de levende mens op grond van zijn in aanleg gegeven waardebesef aan eigen gewetensvorming werken. In de opvoeding betekent dit dat we vanuit het kind met het kind bezig moeten zijn en het als het ware

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 30 september 1962

Luister naar de uitzending op 7 oktober a.s. om 9.45 uur!

moeten begeleiden en niet op kind zelf vooruit moeten lopen. Het kind moet geholpen worden aan z'n eigen ontwikkeling te werken en niet geperst worden in de ontwikkeling, die de volwassene al voor hem heeft uitgestippeld, omdat dergelijk handelen een harmonische ontplooiing van de persoonlijkheid veelal in de weg staat.

Opvoeden is geruime tijd een van bovenaf reguleren geweest, van wat wel en niet mag, van wat goed of kwaad is.

Persoonlijkheidsontwikkeling, ontwikkeling van persoonlijke gaven en gewetensvorming vereisen de vrijheid om te experimenteren met het leven zelf en met de mogelijkheden en grenzen, die medemens en gemeenschap bieden en stellen.

Bij deze ontwikkelingsgang zal de jonge mens vallen, opstaan en ervaringen opdoen. Het is de taak van de opvoeder het kind te stimuleren, het te helpen lering te trekken uit zijn ervaringen en z'n selectief vermogen te oefenen en te scherpen, opdat het op basis van eigen verworven inzicht tot zelfstandig oordelen en handelen weet te komen.

Uiteraard is hiermede nog maar heel weinig gezegd over de praktijk van de opvoeding en met name de opvoeding van het kind dat vaak met bijzondere problemen aan onze zorg wordt toevertrouwd. Maar de sfeer waarin het werk zich voltrekt is hiermede wel geschetst, nl. ruimte scheppen voor- en hulp bieden bij de ontplooiing van eigen mogelijkheden en derhalve van eigen mens zijn.

Tegen de achtergrond van het bovenstaande moge ik dan nu Uw aandacht vragen voor de jubilaris, ons Kinderhuis „Ellinchem”.

De behoefte aan een eigen humanistisch kinderhuis ontstond, toen de Minister van Justitie de Vereniging Humanitas in 1952 goedkeurde en aanvaardde als een vereeniging, die voogdijen over minderjarigen mocht aanvaarden.

De Vereniging Humanitas stelde zich voor om de kinderen waarover zij de voogdij zou verkrijgen zoveel mogelijk in geschikte pleeggezinnen te plaatsen, daarbij uitgaand van de gedachte, dat het natuurlijk opvoedingsmilieu voor elk kind het gezin is.

Echter, waar zouden de kinderen geplaatst moeten worden, alvorens een geschikt pleeggezin gevonden zou zijn en waarheen met die kinderen waarvan de plaatsing in een pleeggezin zou mislukken?

Toen de behoefte aan een eigen doorgangshuis en selectiecentrum voor gezinsverpleging eenmaal vaststond werden er plannen gemaakt, die hun concrete uitwerking vonden in de aankoop van een groot, voormalig familiehotel, in het kleine dorp Ellecom, gelegen in één van de mooiste streken van ons land. De ouderen onder ons kennen nog wel de faam van de Middachter allee met z'n huizenhoge beuken.

Met een minimum aan financiële middelen werd het pand in gereedheid gebracht voor z'n nieuwe taak, de verzorging en opvoeding van 38 kinderen.

De kinderen worden geplaatst door Raden voor de Kinderbescherming, Kinderrechters en Voogdijverenigingen. Hieruit kunt U afleiden dat de meeste van onze kinderen uit gezinnen komen waar de onderlinge verhoudingen vaak veel te wensen overlaten en situaties zijn ontstaan, die voor kinderen zeer belastend zijn en hun ontwikkeling ernstig bedreigen. Hun gedrag vertoont dan ook vaak alle verschijnselen daarvan. Om te voorkomen dat het kinderhuis een inrichtingssfeer zou gaan ademen, wordt het beleid zoveel mogelijk afgestemd op de mogelijkheden en grenzen van het gewone gezin. De opgave, mogelijk te maken, wat in het gewone gezin ook kan, bevordert de zo broodnodige individualisering en tevens de oriëntatie op de gemeenschap door het bevorderen van deelname aan het clubwerk en schoolleven in de omgeving.

Zoals U zult begrijpen is het niet voldoende te trachten de kinderen een zo gezellig en prettig mogelijk tijdelijk huis aan te bieden. De periode van de plaatsing moet ook zo productief mogelijk gemaakt worden. Dit brengt ons bij de doelstelling van „Ellinchem”. In de aanvang deelde ik U reeds mede dat het een doorgangshuis en selectiecentrum voor gezinsverpleging is.

De term „doorgangshuis” houdt in dat de kinderen tijdelijk op Ellinchem verblijven. Vanuit Ellinchem kan dus plaatsing in een pleeggezin, of in een ander tehuis geschieden, terwijl ook de terugkeer naar het ouderlijk huis uiteraard mogelijk is.

De periode op Ellinchem is er één van heroriëntatie op de toekomst, een nieuwe toekomst, vaak los van het ouderlijk milieu. Het behoeft wel geen toelichting dat deze heroriëntatie vele kinderen uitzonderlijk moeilijk valt en dat ze daarbij hulp van maatschappelijk werkers, soms psychiater en de leiding van het tehuis, niet kunnen ontberen.

Het kind in een ontspannen sfeer helpen aanvaarden van de werkelijkheid en samen zoeken naar een nieuwe toekomst, is wel de belangrijkste opgave waarvoor de medewerkers in een tehuis staan.

Deze opgave doet een beroep op onze mogelijkheid ons solidair met het kind te voelen. Het verworven wantrouwen kan zich slechts op deze basis omzetten in hernieuwd vertrouwen in de volwassene en zonder dit vertrouwen kan geen hulp effectief geboden worden, noch opvoeding zich voltrekken.

In de term selectiecentrum komt tot uitdrukking de eis, kennis te verkrijgen van de persoonlijkheidsstructuur van het kind, omdat deze de toekomstmogelijkheden van het kind medebepaalt. Dit geschiedt door observatie in de groep, door regelmatig contact met de psychiater, die aan Ellinchem verbonden is door het eventueel instellen van een psychologisch onderzoek.

Wikkend en wegend wordt aldus getracht een nieuw perspectief voor en met het kind te ontwikkelen.

Over de term gezinsverpleging kan ik kort zijn. Uiteraard wordt altijd weer de vraag gesteld: is dit kind geschikt voor plaatsing in een pleeggezin? Ongeveer de helft van de aan de kinderbescherming toevertrouwde kinderen is aan de zorgen van een gezin toevertrouwd. Niet uit het oog mag daarbij worden verloren, dat er kinderen zijn, die

te grote verzorgings- en opvoedingsmoeilikheden geven om in een gezin te kunnen worden geplaatst.

Het gaat er uiteindelijk om het kind daar te plaatsen waar het de beste kansen krijgt.

In de 10 jaren van zijn bestaan heeft Ellinchem enige grote problemen gekend, waarvan ik U de volgende noem.

De kinderbescherming in Nederland heeft in de na oorlogse jaren grote financiële zorgen gekend. Zo ook Ellinchem. Het stijgende kostenpeil werd onvoldoende opgevangen door verhoogde inkomsten. Het is verheugend dat de Rijksoverheid voor de financiële nood van vele inrichtingen oog heeft gehad en thans een financiële regeling heeft getroffen, die voor de toekomst betere perspectieven opent, mits de kinderbescherming mag blijven rekenen op de daadwerkelijke sympathie van velen.

Een groot probleem was en is het onvoldoende personeelsaanbod. De verzorgende beroepen oefenen op de arbeidsmarkt bepaald geen grote aantrekkingskracht uit. Inmiddels zijn de perspectieven voor het beroep van orthopedagoog aanzienlijk verbeterd, nu een in vele inrichtingen ingevoerde 5 daagse werkweek en een nieuwe salarisschaal de achterstand, vergeleken bij vergelijkbare beroepen, grotendeels heeft opgeheven. Wellicht dat hierdoor in de toekomst ook het personeelsvraagstuk z'n scherpe kanten zal gaan verliezen, en er vooral een ruimer aanbod van mannen zal optreden.

Bij een jubileum past uiteraard ook een geschenk. In de afgelopen twee jaar heeft de stichting een bescheiden uitbreidingsplan gerealiseerd door de opening van een dependance voor 13 kinderen. Thans is begonnen aan de restauratie van het hoofdgebouw. Met al deze plannen is een bedrag gemoeid van f 280.000,—. De Rijksoverheid draagt een belangrijk deel van de benodigde som bij. Ook van particuliere zijde werden grote giften ontvangen, waarbij ik, zonder anderen tekort te willen doen, met erkentelijkheid moge memoreren een gift van f 50.000,— van het Nederlands Comité voor Kinderpostzegels.

Na beëindiging van de bouw en restauratiewerkzaamheden beschikt onze stichting over twee goed geoutilleerde panden, waarin 51 kinderen kunnen worden opgenomen.

Al met al is er dus reden om verheugd te zijn over dit kleine stukje kinderbeschermingswerk, dat zijn bestaansrecht in de afgelopen 10 jaar heeft kunnen bewijzen.

Geen jubileum zonder wensen voor de toekomst.

De ontwikkeling van de menswetenschappen, zoals de psychologie en de psychiatrie, heeft ons langzamerhand meer onderscheidingsvermogen gegeven. Bij het waarnemen mogen en willen we niet blijven staan. In de naoorlogse jaren is de Nederlandse kinderbescherming de hulp aan het bedreigde kind steeds meer gaan specialiseren. In het ko-

mende decennium zal onze stichting er derhalve naar streven tegemoet te komen aan de toenemende behoefte aan doeltreffender hulpverlening.

Gestreefd zal worden naar verdieping der werkmethoden, waarbij het ruimer inschakelen van deskundigen bovenaan het verlanglijstje staat.

Het humanistische kinderbeschermingswerk is een klein steentje in een groot mozaïek. Een mozaïek dat gevormd wordt door organisaties van velerlei kleur, die als gemeenschappelijk doel hebben de zorg en hulpverlening aan het bedeede kind. Ik moge U allen opwekken, tot welke levensbeschouwing U ook behoort, het weinig spectaculaire kinderbeschermingswerk Uw warme belangstelling te geven.

H. J. BEUKE.

herfst

Van 't najaar keeren weer de schoone dagen —
Van het hoeveelste? en hoeveel malen nog?
Tot het ontrijzen aan zijn nederlagen
Lokt den verslagene zijn zoet bedrog.

Dit is de tijd, dat men zou moeten loopen,
Gerooide velden langs of door een laan,
Aan 't eind waarvan een vergezicht gaat open
Op herfstland en een edeler bestaan.

En, thuisgekeerd, bij een vroeg vuur gezeten,
Den avond rekken met een schaarschen kout,
Een enkel woord over de diepst-geweten
Bewogenheden, die het hart behoudt.

Of in de stad, voor licht-beslagen ruiten,
Terwijl een dunne mist de grijze gracht
Befloerst, te zien, hoe 't schemerende buiten
Geleidelijk te loor gaat in den nacht.

De nacht, die naderkomt, duister en heerlijk,
En even heul brengt voor de levenspijn
In de armen van het hier alleen begeerlijk
Geluk: bemind en niet gekend te zijn.

In stede: Dag. Een gemelijk ontwaken
In de slagschaduw der toekomstige plicht,
In slaafsche haast zich wreevlig op te maken
Naar geestlooze arbeid, wrokkende verricht.

Avond. De gang terug. Vermoeid, versmeten,
Voor elke daad te ledig, onbemind,
Den slaap te zoeken in dit eene weten:
Dat morgen 't eeuwig eendre herbegint.

Zoo is het dag na dagen. Om der wille
Van wat? Van enkle verzen, die vergaan?
En de herfsthemel straalt, waar groote stille
Wolken verheven en doorschenen staan.

J. C. BLOEM.

Humanistische Correspondentiekering voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.
Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 24 ct aan postzegels insluiten. (adv.)

Het meest gelezen boek ter wereld is de bijbel. Op de tweede plaats komt *De navolging van Christus* van Thomas van Kempen en de derde plaats komt waarschijnlijk toe aan de *Vertrouwing der wijsbegeerte*, geschreven door de Romein Anicius Manlius Boëthius, die $\pm$ 500 n.C. in Italië woonde. In alle eeuwen hebben mensen, van hoog tot laag, dit kleine boek als een kostbaar kleinood gelezen en herlezen. De uitgaven zijn talloos, de vertalingen in alle grote talen der wereld hebben het boek een wereldwijde verspreiding gegeven. Ofschoon het, de laatste drie eeuwen uit de gezichtskring van de beschaafde leek is verdwenen, is het nog altijd een uiterst waardevol geschrift. Wie het wil bestuderen of alleen maar lezen omdat het een verfijnd litterair genot verschaft, raad ik aan de prachtige vertaling te gebruiken, die Mevr. S. J. Suys-Reitsma maakte en die in 1953 bij de Arbeiderspers is verschenen. Zij vermeldt in de toelichting op de vertaling, dat het een der meest geliefde boeken was van Dante, van Thomas Aquinas en dat Jean de Meung, de schrijver van de *Roman van de Roos*, Chaucer, de auteur van de *Canterbury vertellingen*, onze landgenoot Coornhert en koningin Elizabeth van Engeland het werk o.a. vertaald hebben.

De vorm waarin Boëthius zijn verheven gedachten uit is merkwaardig. Aan het begin van ieder hoofdstuk een poëtisch gedeelte, gevolgd door een proza afsluiting, waarin de dichter spreekt met de vrouw Filosofia, die de ongelukkige, in de gevangenis zuchtende Boëthius, brengt tot het doordenken van de grote wijsgerige en theologische vraagstukken. Door haar invloed herwint hij zijn geestkracht en kan hij zijn bitter lot dragen. Boëthius, wel genoemd de laatste Romein, werd in 524, na een gevangenschap in Pavia, op last van koning Theodorik, de Oostgotische koning over Italië, ter dood gebracht, die de oude Romeinse senatoren wantrouwde. Niet als martelaar voor het geloof stierf Boëthius, maar als laatste verdediger van de hoogheid van de Romeinse senaat.

Hoewel Boëthius zonder twijfel een christengelovige was — ofschoon de naam Christus

in het boekje niet voorkomt — is het geschrift voornamelijk van belang omdat het een grootse poging is om de wijsbegeerte van de klassieke oudheid — vooral het systeem van Plato — te harmoniseren met geloofswaarheden en daardoor heeft het in de middeleeuwen de klassieke wijsbegeerte de grote plaats gegeven, die deze bezat bij de geleerden. Het boekje werd de grote bron van kennis omtrent de antieke filosofie.

Maar voor degene, die dit een te geleerde zaak vindt om daarom het boek te lezen is er een ander facet, dat nog zijn waarde heeft behouden. In de woorden van mevrouw Suys: „Wie zich in aandacht over dit boek buigt zal als eeuwige troost er uit putten, dat geen mens ooit verloren is, die ondanks bedreiging en angst, ondanks verbittering en haat zich kan blijven herinneren dat hij mens is, dat wil zeggen een met rede begaafd wezen, die dank zij deze gave kan uitgroeien boven lijden en dood.”

Het is ondoenlijk om in dit kort bestek een bespreking van de inhoud te geven, ik zou die te zeer moeten verminken. Beter lijkt het mij om tot slot een gedicht over te nemen, waardoor u een indruk kunt krijgen van het poëtische vermogen van deze grote en edele Romein, die onderging in de barbaarse tijd van de volksverhuizing.

Wie een braakliggend veld wil bezaaien,
Moet het terrein eerst ontdoen van de

tronken.

Voorts met de schoffel het onkruid gaan

wieden,

Dan eerst keert Ceres beladen met vruchten.

Zoeter dan ooit smaakt de honing van bijen,

Als eerst een bittere smaak op de tong

brandt.

Feller stralen de sterren als Notus

Ophoudt te waaien en regen te brengen.

Is door de morgenster 't duister verdreven,

Rozig en schoon voeren de paarden de dag

aan.

Wijl gij ook kijkt naar onechte waarden,

Schud van uw nek eerst het knechtende

juk af,

Dan zal de waarheid ook uw geest vervullen.

H. BONGER

lezingen voor de radio

zo. 7 okt. VARA 9.45 uur: J. P. van Praag: „Humanisme in de wereld”.

zo. 14 okt. VARA 9.45 uur: G. W. Huygens: „Multatuli tussen geloof en ongeloof”.

zo. 21 okt. VARA 9.45 uur: G. Stuiveling: „Uit humanistisch oogpunt”.